

→ SG

G CONSELLERIA
O PRESIDÈNCIA,
I FUNCIO PÚBLICA
B IIGUALTAT
/ INSTITUT BALEAR DONA

Exp.: IBD 128/2021 IG
Document: ofici
Emissor: IBD/MDF
Sol·licitant: Conselleria d'Afers Socials i
Esports

Sr. Juan Manual Rosa González
Director general de Planificació, Equipaments i Formació
Conselleria d'Afers Socials i Esports

Assumpte: tramesa d'informe d'impacte de gènere de l'Avantprojecte de Llei de lleure educatiu per a infants i joves de les Illes Balears

Us tramet, adjunt, l'informe sobre l'impacte de gènere de l'Avantprojecte de Llei de lleure educatiu per a infants i joves de les Illes Balears, sol·licitat en data 25 d'agost de 2021 pel director general de Planificació, Equipaments i Formació, d'acord a la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

Pregam se'ns remeti la redacció definitiva de la norma, d'acord als articles 5.4 i 10.1 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol.

Palma, 30 d'agost de 2021

La directora de l'Institut Balear de la Dona

Maria Duran i Febrer

Informe sobre l'impacte de gènere de l'Avantprojecte de Llei de lleure educatiu per a infants i joves de les Illes Balears

En data 25 d'agost de 2021 el director general de Planificació, Equipaments i Formació va sol·licitar a l'Institut Balear de la Dona l'informe sobre l'impacte de gènere de l'Avantprojecte de Llei de lleure educatiu per a infants i joves de les Illes Balears; en virtut d'aquesta sol·licitud s'emet aquest informe, d'acord amb la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

1. Revisió del llenguatge

Pel que fa a la utilització del llenguatge, d'acord amb les indicacions de les resolucions 14.1 de 1987 i 109 de 1989 de la UNESCO; la Recomanació núm. R(90) 4 de 1990 del Consell d'Europa; la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes (article 14.11 sobre la implantació d'un llenguatge no sexista a l'àmbit administratiu com a criteri d'actuació general dels poders públics), i la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, (estableix com a principi general en l'article 3 lletra m) "L'adopció de les mesures necessàries per fer un ús no sexista del llenguatge i, en tot cas, per evitar la invisibilitat de les dones per mitjà del llenguatge") mitjançant un genèric que inclogui els dos sexes, la inclusió de la forma femenina o un altre recurs; en el text s'han detectat els següents exemples de llenguatge sexista:

- Es recomana substituir «els professionals» per «els i les professionals»
- Es recomana substituir «tots els» per «tots les persones»
o «totes les persones i entitats»
- Es recomana substituir «l'inspector» per «l'inspector o inspectora»
- Es recomana substituir «els usuaris» per «les persones usuàries»
- Es recomana substituir «els participants» per «les persones participants» o «les i els participants»

Cal reflectir la presència de les dones en els textos que es redacten. Per això, en la mesura que sigui possible, cal evitar l'ús del masculí com a genèric, especialment quan es refereix a persones físiques.

El llenguatge té un paper fonamental en la formació de la identitat social de les persones i és l'element que més influeix en la formació del pensament de la societat. Una de les manifestacions més notables de la desigualtat existent entre dones i homes es la invisibilització, l'ocultació de les dones en el llenguatge, així com la seva representació mitjançant imatges sexistes o discriminatòries. Els usos sexistes del llenguatge invisibilitzen les dones i impedeixen veure el que s'amaga darrere les paraules.

És correcte utilitzar les formes femenines o masculines en el càrrecs quan sabem si la persona és dona o home. Encara així, si es tracta d'un text que pot tenir validesa en el temps més enllà de la titularitat del càrrec, podem referir-nos a aquest càrrec amb el nom de l'organisme o la unitat administrativa corresponent. En qualsevol cas s'ha de seguir un únic criteri dins el mateix text.

2. Revisió del contingut

2.1. Consideracions jurídiques

Entre d'altres:

1. Convenció sobre l'eliminació de totes las formes de discriminació contra la dona, aprovada por l'Assemblea General de Nacions Unides en desembre de 1979 i ratificada per Espanya.
2. En els articles 2 i 3 del Tractat de la Comunitat Europea es formalitza el compromís d'integració en l'àmbit europeu de l'anomenada *transversalització de gènere*, en establir explícitament que "la Comunitat s'ha de fixar l'objectiu d'eliminar les desigualtats entre l'home i la dona i promoure'n la igualtat", entre les tasques i els objectius de la Comunitat.
3. Els articles 21 i 23 de la Carta de Drets Fonamentals.
4. La Comunicació de la Comissió Europea COM (96) 67 final, de 21 de febrer de 1996, disposa que s'ha d'integrar la igualtat d'oportunitats entre homes i dones en el conjunt de les polítiques i les accions comunitàries.
5. L'article 14 de la Constitució espanyola assenyala el dret a la igualtat i a la no discriminació per raó de sexe. A més, l'article 9.2 estableix l'obligació dels poders públics de "promoure les condicions per a que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en que s'integra siguin reals i

efectives; remoure els obstacles que impedeixin o dificultin la seva plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social”.

6. La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes.

7. L'article 17.2 de l'Estatut d'autonomia de les Illes Balears disposa:

“Les administracions públiques, segons la Carta de Drets Socials, vetllaran en tot cas perquè les dones i els homes puguin participar plenament en la vida laboral, social, familiar i política sense discriminació de cap tipus, i garantiran que ho facin en igualtat de condicions. A aquests efectes es garantirà la conciliació de la vida familiar i laboral.”

8. La Llei 5/2000, de 20 d'abril, de l'Institut Balear de la Dona.

9. La Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes.

2.2. Anàlisi contextual

Constitueix l'objecte de la norma que s'està informant, desenvolupar en l'àmbit de les Illes Balears el dret d'infants i joves a gaudir d'un lleure educatiu de qualitat, segur i en condicions d'equitat, sense discriminacions per raons de sexe o de gènere, econòmiques, territorials, socials, culturals o de capacitat.

S'entén per lleure educatiu el conjunt d'activitats, serveis i experiències d'educació no formal que es realitzen en el temps lliure, amb una intencionalitat pedagògica fora dels àmbits escolar i familiar, amb l'objectiu d'acompanyar infants i joves en l'adquisició de competències i habilitats socials i de fer-los protagonistes de la seva pròpia vida, així com actius i compromesos socialment.

La coeducació en el procés educatiu s'encarrega d'afavorir el desenvolupament de les capacitats de les persones sense posar en rellevància qüestions de sexe; suposa eliminar estereotips i rols preconcebuts sobre les característiques que han de tenir les nines i els nins, els i les adolescents i els homes i les dones i educar valorant les diferències individuals i les qualitats personals, sense tenir el compte el sexe de la persona. La coeducació permet evitar la discriminació, aconseguir un món igualitari per homes i dones, així com prevenir les violències masclistes.

L'espai de lleure infantil i juvenil és totalment adequat per combatre estereotips i rols sexistes, fomentar la igualtat entre dones i homes, així com ajudar en la prevenció de la violència de gènere.

En la norma es recullen algunes mesures positives, per tal d'aconseguir aquesta igualtat real:

- En l'objecte de la Llei es recull que el lleure es gaudirà en igualtat i sense discriminacions per raons de sexe o de gènere.
- En els principis rectors i línies d'actuació es recull com a principi «la igualtat entre homes i dones, la lluita contra les violències masclistes i contra qualsevol tipus de violència sobre les persones menors d'edat, el respecte a la pluralitat d'identitats per orientació sexual, expressió o identitat de gènere i no - discriminació».
- Dins la formació en lleure, es recull la necessitat d'incloure la perspectiva de gènere en el lleure, la prevenció de les violències masclistes, així com el desenvolupament afectivo - sexual.
- Dins les activitats de lleure es té en compte que la seva execució serà dins el foment de la igualtat entre homes i dones.
- Tot el personal que treballa a la instal·lació infantil i juvenil ha de comptar amb el certificat negatiu d'estar inscrit en el registre de delinqüents sexuals.
- Dins les infraccions molt greus en matèria de lleure educatiu infantil i juvenil es recull actuacions que promoguin o suposin violència contra les doles o qualsevol tipus de discriminació o comportament violent per motius de sexe o gènere.
- Que els òrgans col·legiats han de respectar el principi de paritat i han de cercar una composició equilibrada entre dones i homes.

2.3. Anàlisi sobre la pertinència o no-pertinència

La Llei Orgànica 3/2007, de 22 de març per la igualtat efectiva de dones i homes estableix al seu article 1 *“Las mujeres y los hombres son iguales en dignidad humana, e iguales en derechos y deberes. Esta Ley tiene por objeto hacer efectivo el derecho de igualdad de trato y de oportunidades entre mujeres y hombres, en particular mediante la eliminación de la discriminación de la mujer, sea cual fuere su circunstancia o condición, en cualesquiera de los ámbitos de la vida y, singularmente, en las esferas política, civil, laboral, económica, social y cultural para, en el desarrollo de los artículos 9.2 y 14 de la Constitución, alcanzar una sociedad más democrática, más justa y más solidaria”*.

En el seu article 15 recull la transversalitat del principi d'igualtat entre homes i dones: “Las Administraciones públicas lo integrarán, de forma activa, en la adopción y ejecución de sus disposiciones normativas, en la definición y presupuestación de políticas públicas en todos los ámbitos y en el desarrollo del conjunto de todas sus actividades”.

L'article 5 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, estableix respecte la perspectiva de gènere i avaluació de l'impacte de gènere:

- 1. La perspectiva de gènere s'ha d'incorporar en totes les polítiques dels poders públics de les Illes Balears.*
- 2. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per perspectiva de gènere la presa en consideració de les diferències entre dones i homes en un àmbit o una activitat per a l'anàlisi, la planificació, el disseny i l'execució de polítiques, tenint en compte la manera en què les diverses actuacions, situacions i necessitats afecten les dones.*

L'article 3 de la mateixa Llei recull els principis pels quals s'han de regir les actuacions dels poders públics de les Illes Balears.

- a) La igualtat de tracte de dones i homes, que implica l'absència de qualsevol discriminació, directa o indirecta, per raó de sexe, en els àmbits polític, social, laboral, cultural, esportiu, de la salut, educatiu i econòmic, en particular quant a l'ocupació, a la formació professional i a les condicions laborals.*
- b) L'adopció de les mesures necessàries per eliminar la discriminació i la subordinació històrica de les dones, especialment les que incideixen en la creixent feminització de la pobresa.*
- c) L'apoderament de les dones en tot el contingut de les polítiques públiques adreçades a la consecució de la igualtat de dones i homes.*
- d) L'adopció de mesures per eradicar la violència masclista, la violència familiar i totes les formes d'assetjament sexual i d'assetjament per raó de sexe, orientació i identitat sexuals i de gènere, per garantir el dret a viure sense violència.*
- e) El reconeixement de la maternitat lliure i decidida i dels drets sexuals i reproductius, amb la finalitat d'evitar efectes negatius i obstacles en el desenvolupament de les llibertats de les dones.*
- f) La coresponsabilitat, arran del repartiment equilibrat entre dones i homes de les responsabilitats familiars, les tasques domèstiques i l'atenció de les persones en situació de dependència.*
- g) L'adopció de les mesures específiques destinades a eliminar les desigualtats de fet per raó de sexe que hi pugui haver en els diferents àmbits.*
- h) L'especial protecció del dret a la igualtat de tracte de les dones que estan en risc de patir múltiples situacions de discriminació per edat, ètnia, origen social, nacionalitat, religió, salut, orientació i identitat sexuals, especialment de les dones víctimes de tracte per a l'explotació sexual.*
- i) La protecció especial del dret a la igualtat de tracte de les dones immigrants.*
- j) La promoció de l'accés als recursos de qualsevol tipus entre les dones que desenvolupen la seva activitat en el sector primari i la seva participació en igualtat de condicions i oportunitats en l'economia i en la societat.*

k) La paritat, composició equilibrada de dones i homes, en els òrgans de representació i de presa de decisions, segons la Llei electoral de la comunitat autònoma de les Illes Balears.

l) L'impuls de les relacions entre les administracions, les institucions i els agents socials basades en els principis de col·laboració, coordinació i cooperació, per garantir la igualtat entre dones i homes.

m) L'adopció de les mesures necessàries per fer un ús no sexista del llenguatge i, en tot cas, per evitar la invisibilitat de les dones per mitjà del llenguatge.

n) La garantia i la promoció d'una imatge de les dones i els homes fonamentada en la igualtat de sexes en tots els àmbits de la vida pública i privada.

o) L'adopció de mesures de coresponsabilitat en la vida personal, la familiar i la professional de les dones i els homes a les Illes Balears.

p) L'impuls de l'efectivitat del principi d'igualtat en les relacions entre particulars.

q) La incorporació del principi d'igualtat de gènere, el respecte envers la diversitat afectiva i sexual i la coeducació en el sistema educatiu de les Illes Balears.

r) L'adopció de mesures d'acció positiva que assegurin la igualtat d'homes i dones pel que fa a l'accés a l'ocupació, la formació, la promoció professional, la igualtat salarial, les condicions de feina i la incentivació de la igualtat en la negociació d'acords i convenis laborals.

s) La incorporació del principi d'igualtat de gènere en el sistema sanitari de les Illes Balears i en totes les polítiques de salut.

t) El reconeixement del dret de les dones al propi cos i als drets sexuals i reproductius.

La Llei 10/20006, de 26 de juliol integral de la joventut (article 2,2) diu que:«Los programas y las acciones de las políticas de juventud tienen que promover las condiciones que hagan real y efectiva la igualdad del hombre y la mujer en todos los ámbitos»

La Llei 9/2019, de 19 de febrer, d'atenció i drets de la infància i la adolescència de les Illes Balears en els principis de l'actuació administratiu inclou:

«i) Se tienen que fomentar, en los niños, niñas y adolescentes, los valores de tolerancia, solidaridad, respeto, igualdad, participación, cooperación, igualdad de oportunidades entre hombres y mujeres y, en general, los principios democráticos de convivencia que establecen la Constitución Española y el Estatuto de Autonomía de las Illes Balears.

i) Se tienen que fomentar, en los niños, niñas y adolescentes, los valores de tolerancia, solidaridad, respeto, igualdad, participación, cooperación, igualdad de oportunidades entre hombres y mujeres y, en general, los principios democráticos de convivencia que establecen la Constitución Española y el Estatuto de Autonomía de las Illes Balears.

p) Los poderes públicos de las Illes Balears tienen que incorporar la perspectiva de género en todas las políticas que afecten a la infancia y la adolescencia.»

L'article 26 de la Llei 11/2016, recull: «Les polítiques públiques educatives s'han d'adreçar a aconseguir un model educatiu basat en el desenvolupament integral de la persona al marge dels estereotips i els rols segons el sexe, l'orientació i la identitat sexuals, el rebuig de qualsevol forma de discriminació, el tractament de la diversitat afectiva i sexual, i la garantia d'una orientació acadèmica i professional no esbiaixada pel gènere. Per això, s'ha de potenciar la igualtat real de dones i homes en totes les seves dimensions: curricular, organitzativa i altres.»

L'article 8 de la Llei autonòmica d'igualtat estableix que:

- 1. Les administracions públiques de les Illes Balears han de garantir un ús no sexista del llenguatge. Els poders públics i els organismes, les entitats i les societats dependents d'aquests faran un ús no sexista del llenguatge en totes les seves comunicacions escrites, en l'atenció personal i en els mitjans de comunicació.*
- 2. Les administracions públiques de les Illes Balears promouran que en tots els àmbits tant públics com privats es faci un ús no sexista del llenguatge.*
- 3. Les administracions públiques de les Illes Balears han de reproduir una imatge plural, diversa i no estereotipada de les dones i els homes, tal com estableix la normativa vigent en matèria de publicitat audiovisual i de publicitat il·lícita.*

La Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes, recull en el seu article 4:

- «1. El Govern de les Illes Balears ha de garantir la representació equilibrada de dones i homes en el nomenament de les persones titulars dels òrgans directius de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i dels ens que n'integren el sector públic instrumental, en conjunt, la designació dels quals li correspongui.*
- 2. Tots els tribunals i òrgans de selecció del personal de l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i dels ens que n'integren el sector públic instrumental, i també les comissions de valoració de mèrits per a la provisió de llocs de treball, han de respectar el principi de representació equilibrada de dones i homes, excepte per raons fonamentades i objectives degudament motivades.*
- 3. L'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i els ens que n'integren el sector públic instrumental han de designar les persones que els representin en òrgans col·legiats d'acord amb el principi de presència equilibrada de dones i homes, excepte per raons fonamentades i objectives degudament motivades. Aquest principi regeix també en els nomenaments que els correspongui efectuar en els consells d'administració o en altres òrgans col·legiats superiors de direcció dels ens en què participin.*

4. Els consells insulars i les entitats locals de les Illes Balears, i també els organismes que hi estan vinculats o que en depenen, en l'exercici de les competències respectives, han de respondre també al principi de presència equilibrada de dones i homes en el nomenament, en conjunt, dels titulars dels òrgans directius que els correspongui designar. També s'han d'ajustar al principi de composició equilibrada d'ambdós sexes en la conformació dels tribunals i els òrgans de selecció de personal i en les comissions de valoració de llocs de treball que els competeixin.

5. Les administracions autonòmica, insular i local promouran la presència de les dones en una proporció equilibrada en els òrgans de direcció i decisió en els àmbits social, polític, econòmic, educatiu, de la salut, cultural i esportiu, entre d'altres.

6. Als efectes d'aquesta llei, s'entén per representació equilibrada la presència de dones i homes de manera que cap sexe no superi el 60% del conjunt de persones a què es refereix ni sigui inferior al 40%.»

Per altre banda, l'article 11 referent a ajuts públics diu que:

1. Les administracions públiques de les Illes Balears han d'incorporar a les bases reguladores de les subvencions, i també a les convocatòries corresponents, la valoració d'actuacions adreçades a la consecució efectiva de la igualtat de gènere per part de les entitats sol·licitants, llevat dels casos en què, per la naturalesa de la subvenció o dels sol·licitants, estigui justificat no incorporar-la-hi.

2. Les administracions públiques de les Illes Balears i els organismes i les entitats que en depenen han de denegar l'atorgament de subvencions, beques o qualsevol altre tipus d'ajut públic a les empreses i entitats sol·licitants sancionades o condemnades en els darrers tres anys perquè han exercit o tolerat pràctiques laborals considerades discriminatòries per raó de sexe o de gènere, sancionades per resolució administrativa ferma o condemnades per sentència judicial ferma. A aquest efecte, les empreses i les entitats sol·licitants han de presentar, juntament amb la sol·licitud de l'ajut, una declaració responsable del fet de no haver estat mai objecte de sancions administratives fermes ni de sentències fermes condemnatòries.

3. Les administracions públiques de les Illes Balears i els organismes i les entitats que en depenen han d'introduir en les convocatòries de subvencions, beques o qualsevol tipus d'ajut públic, clàusules que impedeixin la seva concessió a les entitats sol·licitants que hagin estat sancionades o condemnades per exercir o tolerar pràctiques laborals considerades discriminatòries per raó de sexe o de gènere, per resolució administrativa ferma o sentència judicial ferma.

4. Les entitats i empreses que estiguin en la situació esmentada en el punt anterior, es podran tornar a presentar a les convocatòries sempre que hagin complert amb la sanció o la pena imposada i hagin elaborat un pla d'igualtat en les condicions previstes en aquesta llei.

Una vegada analitzada la norma, es considera que el seu impacte de gènere és positiu ja que recull mesures per tal de millorar la situació de les dones; encara així es realitzen les següents recomanacions per tal de donar compliment a les polítiques d'igualtat i la consecució d'una igualtat real entre dones i homes.

3. Propostes de millora i recomanacions

Sense perjudici d'altres mesures que es considerin oportunes, es recomana que en la redacció de la norma s'introdueixi:

a) Cal tenir en compte les recomanacions de l'apartat 1 d'aquest informe pel que fa al llenguatge emprat en la proposta normativa; encara que a nivell general es fa un ús del llenguatge inclusiu.

b) Incloure dins la redacció de la norma, en l'article 18.4 que *«les activitats que es desenvolupin han d'evitar la cosificació i la sexualització sobre la imatge i el cos de les adolescents, ja que aquests fenòmens actuen com a resultat del masclisme. S'ha d'incorporar la perspectiva de gènere en el planejament de les activitats i espai de lleure educatiu i actuar en la prevenció de l'explotació sexual infantil i adolescent (ESIA)»*. Recordar que la Comunitat Autònoma compta amb un Pla Autonòmic per a la lluita contra el trafic de dones i nines amb fins d'explotació sexual i l'abordatge de la prostitució (2019 - 2022); a més el Govern de les Illes Balears ha presentat la «Guia per a l'actuació davant casos d'explotació sexual en la infància i adolescència.

c) Incloure dins la redacció de la norma, dins l'article 14 que els projectes pedagògics de les escoles han d'incloure la a igualtat entre dones i homes com a principi general, així com s'han d'establir mesures concretes en quant a coeducació i eradicació de les violències masclistes.

c) Incloure en la redacció de la norma, o tenir en compte pel desenvolupament normatiu que en l'establiment del concert o contractació amb empreses i entitats de temps lliure, s'hauria d'exigir com a requisit la formació en igualtat i coeducació dels i les professionals.

d) Recordar que en l'atorgament de subvencions i altres ajuts a entitats sense ànim de lucre, i en la convocatòria de les mateixes

s'ha de tenir en compte el que estableix l'article 11 de la Llei 11/2016.

4. Sol·licitud informació

D'acord el que estableix l'article 5.4 de la Llei 11/2016, de 28 de juliol, d'igualtat de dones i homes: «De conformitat amb l'informe d'avaluació d'impacte de gènere, el projecte normatiu ha de respectar la igualtat de sexes mitjançant la reducció o l'eliminació de les desigualtats detectades i ha d'incloure les mesures adreçades a neutralitzar-ne el possible impacte negatiu en la situació de les dones i els homes considerats com a col·lectiu.»

D'acord el que estableix l'article 10.1 «el Govern de les Illes Balears, l'Administració de la comunitat autònoma de les Illes Balears i l'Institut Balear de la Dona han de vetlar per garantir la coordinació i la integració adequades de les accions en matèria d'igualtat de dones i homes, i han d'adoptar les mesures necessàries respecte d'això.»

Es sol·licita que se'ns remeti una còpia de la redacció definitiva de la norma, per comprovar la inclusió de mesures i accions que contribueixin a la consecució de la igualtat d'oportunitats real entre dones i homes.

Aquest és el criteri de la tècnica que subscriu, sotmès no obstant a qualsevol altre millor fonamentat.

Palma, 30 d'agost de 2021

La tècnica

